

DE ARBEIDERSRAAD

Raden-Kommunistiese

Beschouwingen

No. 6.

Mei. 1935

Van Plannen en Schappen

Neo-reformistische corporaties
of ARBEIDERSRADEN?

De economische en politieke wereldcrisis vreet de officiële arbeidersbeweging overal de fundamenteën onder het grote, zware bouwsel weg. In een aantal landen zoeken de leiders, bijgestaan door een staf van intellectuelen naar oplossingen die dit ontbindingsproces moeten tegengaan. Oplossingen die hen ook in de nieuwe verhoudingen van ons tijdvak de mogelijkheden moeten bieden, de oude sleutelpositie die de reformistische arbeidersbeweging in een vroegere periode ingenomen had, weer te heroveren, of, voor zo ver nog aanwezig, te behouden. In de laatste bloeiperiode van het kapitalisme fungeerden de parlementaire partijen en vakverenigingen als de kurken waarop de, in reusachtige tegenstellingen gesplitste, burgerlijke maatschappij drijvende bleef. Zij vormden het middenblok, het stootblok dat het maatschappelijk evenwicht, ondanks allerlei schommelingen en botsingen, toch in stand hield. Van de graad der revolutionaire ontwikkeling en vaak natuurlijk ook van belangrijke politieke omstandigheden en situaties hangt het af in hoeverre zij de oplossing van de thans gerezen moeilijkheden, die haar bestaan als beweging aantasten zoekt in de richting van een poging tot uitbreiding en vernieuwing van het oude reformisme. Dit laatste is vooral het geval in Engeland, België, Nederland en in de Scandinavische landen. Dus in het algemeen in de oudste kapitalistische landen van Noord-West-Europa. De landen waar de ontwrichtende werking van de wereldcrisis nog het minst de fundamenteën van het kapitalisme aangetast heeft, en waar de burgerlijke tradities zowel bij de bourgeoisie als bij de arbeidersklasse het oudst zijn. In het algemeen kan de tegenwoordige kapitalistische wereld voor wat de ontwikkelingsmogelijkheden der arbeidersbeweging, en der arbeidersklasse betreft, in drie typegroepen worden verdeeld. En wel: a) die delen der wereld waar de oude kapitalistische sleutelpositie der officiële arbeidersbeweging volkomen is vernietigd. (o.a. Duitsland, Italië.) b) die waar dit nog niet het geval is doch een dergelijke toestand, zij het door fascisme, zij het door bonapartisme dreigt. (b.v. Frankrijk, Spanje) c) die waar de sleutelpositie van de officiële arbeidersbeweging nog steeds voort bestaat en nog slechts bedreigt wordt door buitenlandse voorbeelden en door de eigen onmacht van het reformisme. (b.v. Engeland, Noord-West-Europese staten.) In dit verband behoeven wij over Duitsland, Italië enz. niet te spreken. Of schoon ook daar de oude reformistische illusies nog lang niet verdwenen zijn. Het is duidelijk dat de vernietiging van de oude officiële arbeidersbeweging als partij-politieke beweging daar volkomen is, en dat de vormen en doelstelling ener nieuwe arbeidersbeweging nauw samenhangen met de algemene wereldontwikkeling, met de toenemende crisis van het fascisme, dat zijn machteloosheid in het brengen van grote sociaal-politieke oplossingen met de dag meer bewijst, en vooral met het dringen der massa's naar grote revolutionaire oplossingen. Wat Frankrijk betreft staat het wel vast dat de partijleiders, zowel sociaal-democratische als parlements-kommunistiese, en de vakbewegings-burecratie een ontwikkeling in de richting van volledig herstel hunner sleutelpositie zullen trachten te bevorderen. Van de druk der massa's enerzijds en van de druk der reactie anderzijds hangt het af in welke richting daar de ontwikkeling zal gaan. In die van het reformisme of in die van de proletarische revolutie. Parlementaire successen, hoe belangrijk als graadmeter

van de ontwikkeling der machtsverhoudingen ook, leveren niet het bewijs dat het bonapartisme terug gedrongen is. Als laatste toevlucht en in zekere zin als laboratorium voor pogingen tot vernieuwing der reformistische tactiek resten nog slechts de oude kapitalistische staten van Noord-West-Europa, Engeland en tot op zekere hoogte de Verenigde Staten. Voor de toekomst van de wereld is het van het grootste belang of de reformistische arbeidersbeweging er in kan slagen zich voorlopig nieuwe bestaansmogelijkheden te verschaffen. Dat het oude reformisme aan het einde van zijn mogelijkheden gekomen is behoeft wel geen nader betoog. Uit dit inzicht, dat ook en vooral in de kringen der sociaal-democratische partijchefs zich baabbreekt, zijn de pogingen tot vernieuwing der tactiek ontstaan die in de verschillende "plannen van de arbeid" vorm gevonden hebben. Het moge al waar zijn dat de werking der wereldcrisis het reformisme allerwege ondergraaft, we mogen toch niet in de fout vervallen een historische tendans reeds voor een voldongen feit te houden. Al zal bij het steeds verder vreten der crisis het reformisme zijn laatste historische bestaansgrond verliezen, toch biedt de reeds zo duidelijk gebleken impotentie van het fascisme, de mogelijkheid van tijdelijke oplevingen van het reformisme. Voor het leven van de arbeiders en voor de toekomst van de strijd der arbeidersklasse kan de tijdsduur en het verloop van dit proces niet zonder belang zijn.

Uit de, naar het voorbeeld van Hendrik de Man, ook door de Nederlandse en Engelse arbeiderspartij opgestelde plannen, spreekt de overtuiging dat de oude "hervormingspolitiek" ondergraven is, geen sociale basis meer heeft. Geen sociale basis meer heeft in die zin vooral dat zij door haar duidelijker wordende onmacht om iets in de toestand der massa's te verbeteren die massa's van zich vervreemdt. Deze plannen zijn de feitelijke erkenning dat met het oude kapitalisme tevens de oude reformistische sociaal-democratie afgedaan heeft. Tal van sociaal-democratische leiders mogen dan al beweren dat deze crisis eigenlijk niets anders is dan een herhaling van de normale crises zoals die in het kapitalisme steeds voorkwamen, (zie o.a. Albarda's polemiek met prof. Kranenburg in "Het Volk" van 22 Mei j.l.) toch blijkt uit de plannen en hun toelichting dat dit "inzicht" niet meer zo stevig gefunddeerd is als vroeger. Zelfs in de Nederlandse arbeiderspartij begint het besef door te dringen dat met zelfverzekerde verklaringen in deze als van de heer S. de Wolf niet veel is aan te vangen. Nog slechts enkele maanden geleden verklaarde deze economische specialiteit dat "voor geheel nieuwe verschijnselen zouden staan weigert spreker te erkennen." Volgens de Wolf zijn er slechts vlekken in, doch is er geen nieuws onder de zon. Geen marxistische doch oud-testamentische wijsheid overigens. Hetgeen dat er geweest is, hetzelfde zal zijn, en hetgeen dat er gedaan is, hetzelfde zal er gedaan worden, zodat er niets nieuws is onder de zon" (Pred. 1., 9.) Of de door de heer de Wolf bedoelde maatschappelijke verschijnselen zich van de negatie door deze lichtelijk astronomies benevelde econoom veel zullen aantrekken, betwijfelen wij. Ondanks haar leeftijd, is Madame Historie nog steeds een bizonder grillige dame die zich aan neveltheorieën van astrologische economen noch aan die van economische astronomen bijzonder pleegt te storen. Deze theorieën zijn niet wezenlijk, niet vruchtbaar genoeg om er een nieuwe reformistische praktijk mede op te bouwen.

De Man's toelichting op het belgische plan komt voornamelijk hierop neer: a) het kapitalisme zal zich niet meer volledig herstellen. b) vroeger was onze tactiek de bestaande kook waarvan de arbeiders een te klein stuk kregen beter te verdelen. Thans hebben wij in te zien dat de oude kook voor niemand meer voldoende is. Betere verdeling helpt dus niet meer. Wij moeten een nieuwe kook bakken.

Duidelijk genoeg wordt hier door de Man te kennen gegeven dat de heersende crisis niet een "normale", niet een "gewone" crisis van het kapitalisme is. De Mans plan, en dit geldt tenslotte ook voor het Nederlandse en het engelse plan, van de arbeid, gaat uit van de opvatting dat de huidige crisis het geboorte-proces van een structuurverandering in het kapitalisme is. Op dit inzicht is zijn plan en zijn de andere plannen gebaseerd. Hij meent dus niet dat het kapitalisme zich niet meer herstellen kan, doch wel dat het om zich te herstellen zijn structuur, zijn innerlijke samenstelling grondig zal moeten wijzigen. Sociale Wetgeving, vakactie, loonbeweging, aldus in het kort samengevat de betekenis van het plan hebben practies afgedaan. "Er moet een nieuwe kook komen". Het kapita-

lisme moet grondig worden gewijzigd. De banken en grote industriële ondernemingen (sleutelbedrijven) moeten worden "genationaliseerd". De eigenaars moeten worden schadeloos gesteld (!) Overigens worden privaat bezit en partikulier bedrijf gehandhaafd. Zo ontstaat dus een nieuwe kleinburgerlijke doelstelling. Een nieuwe kleinburgerlijke ideologie. Het oude kapitalisme gaat in de crisis ten onder. De mensheid dreigt in de val te worden meegesleept in een bodemloze afgrond. Om deze ondergang van het kapitalisme te voorkomen en om de proletarische oplossing te vermijden moet de "gemeenschap" banken en sleutelbedrijven "nationaliseren". Men tot organen maken die een regelende functie in het productieproces innemen. Voor het overige betekent een dergelijke "nationalisatie met schadeloosstelling" volstrekt geen onteigening van de vroegere bezitters en aandeelhouders der banken en sleutelindustriën. Het privaatbezit wordt dus gehandhaafd. Daarnaast ~~xxx~~ meent de lian dat door de controle die de "natie" door deze hervormingen zal krijgen over banken en sleutelindustriën, de productie en distributie planmatiger zal kunnen worden geregeld. Door deze controle zal planmatig de harmonie tussen productie en afzet hersteld en gehandhaafd kunnen worden. Politiek opmerkelijk is nog dat deze plannen, hoeveel overeenkomst ze ook mogen hebben, streng nationaal bedoeld zijn. Verder dat het belgische, (en het nederlandse) Plan van de arbeid bedoeld zijn als program dat de richtlijnen aangeeft voor een samenwerking met burgerlijke partijen. Hier naderen de plannen, ondanks de z.g. nieuwe dingen die zij willen brengen, dus toch weer de oude politiek van het reformisme. Duidelijk is dat ze er op uit gaan de sleutelpositie van de sociaal-democratie in het kapitalisme te vernieuwen.

Een volkomen burgerlijke ideaaltoestand dus. Een utopie ondanks alle frases van partijchefs die het tot een uitermate practies plan bombarderen. Wat niet betekent dat zij voor de practiese verwerkelijking ervan veel zullen doen. (De belgische werklieden partij heeft het plan thans reeds ~~xxx~~ in het rariteitenkabinet opgeborgen) Dit plan gaat uit van de mogelijkheid van een, door een steeds machtiger wordende staat beheerst, gebonden kapitalisme. Zeker zijn er tendenzen in de kapitalistische verwording van onze tijd die zich in een zelfde richting bewegen. Wat niet betekent dat ze zich ook feitelijk, economies en politiek zullen doorzetten. Ook een dergelijk plan-kapitalisme zal niet in staat zijn de innerlijke tegenstellingen die de kapitalistische structuur ontwricht hebben op te heffen. Hierdoor reeds is het als plan voor een economiese oplossing van de crisis veroordeeld. Zeker, de feiten schreeuwen om een planmatige oplossing van de economiese problemen. Het kapitalisme echter kan deze planmatige oplossing niet brengen, kan niet gereconstrueerd worden omdat een planmatige reconstructie met zijn eigen wezen in strijd is. Productie om winst en planmatige productie zijn elkaars principiële tegenpolen. Een oplossing die beide tot elkaar tracht te brengen is volkomen illusoir. Ook deze richting die de sociaal-democratie moet vernieuwen, tracht aan de economiese noodzakelijkheid van dit tijdsgewricht te ontkomen. Tracht te ontkomen aan de klassenstrijd, aan de proletarische economiese oplossingen. Zonder de opheffing van het privaatbezit van al de productiemiddelen, zonder dat het proletariaat alle productie- en distributieapparaten veroverd en beheerst is geen oplossing van de voortvretende crisis mogelijk. Practies en principieel betekent dit niets anders dan dat het proletariaat tegenover de overheersende staat derbourgeoisie zijn eigen, op de klasse-organisaties, de raden gebaseerde klassedictatuur stelt. Een klassedictatuur die het gehele economiese leven, productie en distributie, beheerst. Dit proletarische kommunisme is een politiek economiese doelstelling van directe urgentie geworden. Niet meer een frase, een paradeoord doch een doelstelling, ja, de doelstelling van een practiese proletarische politiek. De plannen van de arbeid trachten deze oplossing uit de weg te gaan. Zijn ze daarom dus van alle betekenis ontbloot? Neen! Zoals steeds bij bepaalde pogingen om politieke of economiese oplossingen aan te geven dienen dergelijke plannen niet alleen naar hun verwerkelijkmogelijkheden onderzocht te worden doch vooral naar hun politieke motieven. Het reformisme had de arbeidersklasse in het algemeen tot een passieve houding gebracht. Het kleine kapitalisme had een betrouwbare, stabiele arbeidersklasse nodig. Na het afsluiten van de oorlog en het steeds scherper aan de dag treden van de tot dan nog latente crisis van het kapitalisme komt een periode van heftige klassebotsingen, vooral in Centraal-

lisme moet grondig worden gewijzigd. De banken en grote industriële ondernemingen (sleutelbedrijven) moeten worden "genationaliseerd". De eigenaars moeten worden schadeloos gesteld (!) Overigens worden privaat bezit en partikulier bedrijf gehandhaafd. Zo ontstaat dus een nieuwe kleinburgerlijke doelstelling. Een nieuwe kleinburgerlijke ideologie. Het oude kapitalisme gaat in de crisis ten onder. De mensheid dreigt in de val te worden meegesleept in een bodemloze afgrond. Om deze ondergang van het kapitalisme te voorkomen en om de proletarische oplossing te vermijden moet de "gemeenschap" banken en sleutelbedrijven "nationaliseren". Men tot organen maken die een regelende functie in het productieproces innemen. Voor het overige betekent een dergelijke "nationalisatie met schadeloosstelling" volstrekt geen onteigening van de vroegere bezitters en aandeelhouders der banken en sleutelindustriën. Het privaatbezit wordt dus gehandhaafd. Daarnaast ~~xxx~~ meent de lian dat door de controle die de "natie" door deze hervormingen zal krijgen over banken en sleutelindustriën, de productie en distributie planmatiger zal kunnen worden geregeld. Door deze controle zal planmatig de harmonie tussen productie en afzet hersteld en gehandhaafd kunnen worden. Politiek opmerkelijk is nog dat deze plannen, hoeveel overeenkomst ze ook mogen hebben, streng nationaal bedoeld zijn. Verder dat het belgische, (en het nederlandse) Plan van de arbeid bedoeld zijn als program dat de richtlijnen aangeeft voor een samenwerking met burgerlijke partijen. Hier naderen de plannen, ondanks de z.g. nieuwe dingen die zij willen brengen, dus toch weer de oude politiek van het reformisme. Duidelijk is dat ze er op uit gaan de sleutelpositie van de sociaal-democratie in het kapitalisme te vernieuwen.

Een volkomen burgerlijke ideaaltoestand dus. Een utopie ondanks alle frases van partijchefs die het tot een uitermate practies plan bombarderen. Wat niet betekent dat zij voor de practiese verwerkelijking ervan veel zullen doen. (De belgische werklieden partij heeft het plan thans reeds ~~xxx~~ in het rariteitenkabinet opgeborgen) Dit plan gaat uit van de mogelijkheid van een, door een steeds machtiger wordende staat beheerst, gebonden kapitalisme. Zeker zijn er tendenzen in de kapitalistische verwording van onze tijd die zich in een zelfde richting bewegen. Wat niet betekent dat ze zich ook feitelijk, economies en politiek zullen doorzetten. Ook een dergelijk plan-kapitalisme zal niet in staat zijn de innerlijke tegenstellingen die de kapitalistische structuur ontwricht hebben op te heffen. Hierdoor reeds is het als plan voor een economiese oplossing van de crisis veroordeeld. Zeker, de feiten schreeuwen om een planmatige oplossing van de economiese problemen. Het kapitalisme echter kan deze planmatige oplossing niet brengen, kan niet gereconstrueerd worden omdat een planmatige reconstructie met zijn eigen wezen in strijd is. Productie om winst en planmatige productie zijn elkaars principiële tegenpolen. Een oplossing die beide tot elkaar tracht te brengen is volkomen illusoir. Ook deze richting die de sociaal-democratie moet vernieuwen, tracht aan de economiese noodzakelijkheid van dit tijdsgewricht te ontkomen. Tracht te ontkomen aan de klassenstrijd, aan de proletarische economiese oplossingen. Zonder de opheffing van het privaatbezit van al de productiemiddelen, zonder dat het proletariaat alle productie- en distributieapparaten veroverd en beheerst is geen oplossing van de voortvretende crisis mogelijk. Practies en principieel betekent dit niets anders dan dat het proletariaat tegenover de overheersende staat derbourgeoisie zijn eigen, op de klasse-organisaties, de raden gebaseerde klassedictatuur stelt. Een klassedictatuur die het gehele economiese leven, productie en distributie, beheerst. Dit proletarische kommunisme is een politiek economiese doelstelling van directe urgentie geworden. Niet meer een frase, een paradeoord doch een doelstelling, ja, de doelstelling van een practiese proletarische politiek. De plannen van de arbeid trachten deze oplossing uit de weg te gaan. Zijn ze daarom dus van alle betekenis ontbloot? Neen! Zoals steeds bij bepaalde pogingen om politieke of economiese oplossingen aan te geven dienen dergelijke plannen niet alleen naar hun verwerkelijkmogelijkheden onderzocht te worden doch vooral naar hun politieke motieven. Het reformisme had de arbeidersklasse in het algemeen tot een passieve houding gebracht. Het kleine kapitalisme had een betrouwbare, stabiele arbeidersklasse nodig. Na het afsluiten van de oorlog en het steeds scherper aan de dag treden van de tot dan nog latente crisis van het kapitalisme komt een periode van heftige klassebotsingen, vooral in Centraal-

Europa. In deze klassebotsingen zet het reformisme zijn tradities voort en verbindt zich, ter onderwerping van proletarische revolutionaire bewegingen met de brutaalste reactie. Voor het reformisme was de crisis en waren de klassebotsingen slechts perioden van voorbijgaanden aard. De gehele tactiek tegen de proletarische revolutie werd ingegeven door het geloof in de mogelijkheid van het herstel van het kapitalistische evenwicht, in de terugkeer van de "normale" verhoudingen. Voor de reformistische leiders zijn de verhoudingen van het bloeiende kapitalisme, zijn de omstandigheden waarin zij groot geworden zijn, waarmee zij waren saamgegroeid de normale, de natuurlijke. Een historische en politieke beperktheid waardoor het reformisme aan zijn eigen tekortkomingen moest tegronde gaan. Zijn nederlaag, in deze tijd, tegenover het fascisme wijst er op dat het reformisme zijn massabasis meer en meer verloren had. Zijn sleutelpositie is daardoor prakties verdwenen. Het fascisme neemt zijn taak van onderwerping der proletarische massa's over. Het vernietigt het partijapparaat en schakelt de vakbeweging in zijn systeem van de totale staat in. Met deze nederlaag van het reformisme voltrekt zich de historische nederlaag ener beweging, ener doelstelling. Uit deze nederlaag is, voornamelijk bij de jongere leidersgeneratie in de Noord-west-europese landen de idee van het Plan van de Arbeid geboren. Bij dit streven, dat overigens politiek de dubbelzinnigheid heeft van een combinatie met het oude parlementarisme en ministerialisme, gebonden aan een nieuwe economische politiek, rekenen zij op de sympathie van de kleine bourgeoisie en de boeren, die, zelf lijdend onder de druk van het monopoliseerde groot-kapitaal, voor een economische reconstructie zouden worden gewonnen. Op grond van welke voorbeelden zijn deze plannen ontstaan? Hoe tegenstrijdig schijnbaar ook zijn er in wezen twee voorbeelden. Het politieke succes van de fascistische reactie en het economische succes van de russische planmatige opbouw. In deze plannen zijn immers, tot op zekere hoogte, nationaal-socialistische denkbeelden verwerkt. (Zie voor wat de corporativistische denkbeelden van standenvertegenwoordiging betreft, de "Nieuwe organen" der S.D.A.P., de "schappen") Niet in de laatste plaats beïnvloedt door klerikaal-fascistische denkbeelden & la Quadragesimo Anno.) Vele typische nationaal-socialistische illusionistische voorstellingen zijn er in verwerkt als: beperking van de macht van het monopoliseerde groot-kapitaal en vooral van de banken; regelen en controleren optreden van het staatsgezag in de kapitalistische economie; verschuiving van de politieke energie van het parlementarisme naar een economische raad; een soort gebroeders kapitalisme dus waarvan de ergste uitwassen zouden zijn afgesneden. Een verdere belangrijke overeenkomst met het nationaal-socialisme is ook het feit dat de plannen uitgaan van de klasseharmonie, van het uit de wegruimen van de klassestrijd. Zo zijn deze plannen dus tevens een poging om het nationaal-socialisme de wind uit de zeilen te nemen, door.....belangrijke elementen ervan over te nemen.

Als ander voorbeeld heeft zeker gewerkt de russische planmatige opbouw. Het eerste grote voorbeeld in de wereldhistorie van een met succes doorgevoerde planmatige economische politiek. Ondanks alles heeft dit succes der russische planpolitiek een geweldige druk op de resten der reformistische beweging uitgeoefend. Er zijn echter zeer grote, in het oog vallende verschillen: 1) De russische partijdictatuur ging bij haar planmatige opbouw uit van het feit dat het privaatzijt, vooral wat de industriële sector betreft, reeds prakties vernietigd was. 2) De russische planmatige opbouw ging uit van de vernietiging der oude staatsinstellingen. 3) De russische planmatige opbouw baseerde prakties op de totale onteigening van de particuliere industrie en grotendeels op de kollektivisatie van de landbouw (opheffing van het landbouwkleinbedrijf).

Van een bijzonder politiek aspect is het Labourplan in Engeland, waar de Labour Party een aantal jaren geleden een reusachtige parlementaire nederlaag had geleden. Een nederlaag, niet in de laatste plaats veroorzaakt door het falen van Labour in de grote kwestie der werkloosheid. Een reeks stembusuitslagen van de laatste tijd wijzen op de mogelijkheid om Labourmeerderheid in het Lagerhuis. Een aanwas, niet het minst door de propaganda voor het plan van de Arbeid veroorzaakt. De geweldige betekenis van het Britse Imperium geeft het Labourplan een politieke waarde die ver boven de plannen der kleine landen uitgaat. In wezen stemt het Labourplan overeen met de kontinentale plannen. Er zijn echter enige verschillen. Ten eerste neemt Labour het plan alleen te

4.

Europa. In deze klassebotsingen zet het reformisme zijn tradities voort en verbindt zich, ter onderwerping van proletarische revolutionaire bewegingen met de brutaalste reactie. Voor het reformisme was de crisis en waren de klassebotsingen slechts perioden van voorbijgaanden aard. De gehele tactiek tegen de proletarische revolutie werd ingegeven door het geloof in de mogelijkheid van het herstel van het kapitalistische evenwicht, in de terugkeer van de "normale" verhoudingen. Voor de reformistische leiders zijn de verhoudingen van het bloeiende kapitalisme, zijn de omstandigheden waarin zij groot geworden zijn, waarmee zij waren saamgegroeid de normale, de natuurlijke. Een historische en politieke beperktheid waardoor het reformisme aan zijn eigen tekortkomingen moest tegronde gaan. Zijn nederlaag, in deze tijd, tegenover het fascisme wijst er op dat het reformisme zijn massabasis meer en meer verloren had. Zijn sleutelpositie is daardoor prakties verdwenen. Het fascisme neemt zijn taak van onderwerping der proletarische massa's over. Het vernietigt het partijapparaat en schakelt de vakbeweging in zijn systeem van de totale staat in. Met deze nederlaag van het reformisme voltrekt zich de historische nederlaag ener beweging, ener doelstelling. Uit deze nederlaag is, voornamelijk bij de jongere leidersgeneratie in de Noord-west-europese landen de idee van het Plan van de Arbeid geboren. Bij dit streven, dat overigens politiek de dubbelzinnigheid heeft van een combinatie met het oude parlementarisme en ministerialisme, gebonden aan een nieuwe economische politiek, rekenen zij op de sympathie van de kleine bourgeoisie en de boeren, die, zelf lijdend onder de druk van het monopoliseerde groot-kapitaal, voor een economische reconstructie zouden worden gewonnen. Op grond van welke voorbeelden zijn deze plannen ontstaan? Hoe tegenstrijdig schijnbaar ook zijn er in wezen twee voorbeelden. Het politieke succes van de fascistische reactie en het economische succes van de russische planmatige opbouw. In deze plannen zijn immers, tot op zekere hoogte, nationaal-socialistische denkbeelden verwerkt. (Zie voor wat de corporativistische denkbeelden van standenvertegenwoordiging betreft, de "Nieuwe organen" der S.D.A.P., de "schappen") Niet in de laatste plaats beïnvloedt door klerikaal-fascistische denkbeelden & la Quadragesimo Anno.) Vele typische nationaal-socialistische illusionistische voorstellingen zijn er in verwerkt als: beperking van de macht van het monopoliseerde groot-kapitaal en vooral van de banken; regelen en controleren optreden van het staatsgezag in de kapitalistische economie; verschuiving van de politieke energie van het parlementarisme naar een economische raad; een soort gebroeders kapitalisme dus waarvan de ergste uitwassen zouden zijn afgesneden. Een verdere belangrijke overeenkomst met het nationaal-socialisme is ook het feit dat de plannen uitgaan van de klasseharmonie, van het uit de wegruimen van de klassestrijd. Zo zijn deze plannen dus tevens een poging om het nationaal-socialisme de wind uit de zeilen te nemen, door.....belangrijke elementen ervan over te nemen.

Als ander voorbeeld heeft zeker gewerkt de russische planmatige opbouw. Het eerste grote voorbeeld in de wereldhistorie van een met succes doorgevoerde planmatige economische politiek. Ondanks alles heeft dit succes der russische planpolitiek een geweldige druk op de resten der reformistische beweging uitgeoefend. Er zijn echter zeer grote, in het oog vallende verschillen: 1) De russische partijdictatuur ging bij haar planmatige opbouw uit van het feit dat het privaatzijt, vooral wat de industriële sector betreft, reeds prakties vernietigd was. 2) De russische planmatige opbouw ging uit van de vernietiging der oude staatsinstellingen. 3) De russische planmatige opbouw baseerde prakties op de totale onteigening van de particuliere industrie en grotendeels op de kollektivisatie van de landbouw (opheffing van het landbouwkleinbedrijf).

Van een bijzonder politiek aspect is het Labourplan in Engeland, waar de Labour Party een aantal jaren geleden een reusachtige parlementaire nederlaag had geleden. Een nederlaag, niet in de laatste plaats veroorzaakt door het falen van Labour in de grote kwestie der werkloosheid. Een reeks stembusuitslagen van de laatste tijd wijzen op de mogelijkheid om Labourmeerderheid in het Lagerhuis. Een aanwas, niet het minst door de propaganda voor het plan van de Arbeid veroorzaakt. De geweldige betekenis van het Britse Imperium geeft het Labourplan een politieke waarde die ver boven de plannen der kleine landen uitgaat. In wezen stemt het Labourplan overeen met de kontinentale plannen. Er zijn echter enige verschillen. Ten eerste neemt Labour het plan alleen te

...van het Lagerhuis veroverd heeft. Dus niet door een coalitieregering, z.a. de belgische Werklieden partij en de nederlandse arbeiderspartij. Indien Labour met dit plan faalt, of, wat voor haar nog erger zou zijn, indien zij het plan slechts als politiek paradepaard zou gebruiken, dan zou niet alleen Labour vernietigd worden, doch dan zou dit zeer waarschijnlijk een definitieve opruiming van de resten der tweede internationale betekenen. Een van de oudste leiders der sociaal-democratie hecht daarom in de brochure "Grenzen van het geweld" buitengewone waarde aan dit Labourplan. Beschouwt het als het enige licht punt in het sombere beeld dat de 2e Internationale thans biedt.

Wat zijn nu de praktische en principiële hoofdkenmerken van het engelse plan? a) De "nationalisatie" heeft betrekking op de sleutelbedrijven al schijnt Labour dit meer als eerste etappe der planpolitiek op te vatten. b) De z.g. "ont-eigening" der in aanmerking komende bedrijfs-takken geschiedt op grondslag van "volledige schadeloosstelling", z.a. het Labourcongres met 2.118.000 tegen 149.000 stemmen besloot. c) De te "ont-eigenen" bedrijfstakken worden practies onder staatsbeheer gebracht. On-danks de geweldige omwenteling in de economische structuur die de door-voering van het plan zou brengen worden de staatsvormen principieel on-veranderd gelaten. We hebben reeds uiteengezet dat ont-eigening met schade-loosstelling - en zeker met volledige schadeloosstelling - met het soci-alistische beginsel niets te doen heeft. Wat betekent deze politiek echter practies? Wat is de waarde van een bedrijfstak als het mijnbedrijf, het metaalbedrijf, het bankbedrijf? Zij vertegenwoordigen een waarde die in geld niet is uit te drukken. En voor zover wel, niet is te betalen. Volledige schadeloosstelling kan dus slechts betekenen dat de voormalige eigenaars practies de eigenaars blijven en een bijzondere rente uit hun bedrijven trekken zolang hun "schade" niet is afbetaald. Het kommunistische principe van ont-eigening der ont-eigenaars is niet alleen eerste voorwaarde voor el-ke werkelijk socialistische planpolitiek, doch zonder toepassing van dit principe kan van enige vorm van socialisatie in het geheel geen sprake zijn. Het socialisme kan niet worden gekocht. Practies betekent deze "scha-deloosstelling" niets anders dan dat een volkomen parasitaire klasse van grote kapitalisten en renteniers in het leven geroepen wordt die een reus achtige ren voor een werkelijke socialistische ontwikkeling zal betekenen. Waaron is Labour nu voor deze volledige schadeloosstelling? Omdat het de klassenstrijd wil vermijden. Omdat zij de burgerlijke staat wil handhaven. Er is echter een onverbrekelijk verband tussen de noodzakelijke omwenteling in de kapitalistische bezitsverhoudingen en de staatsvorm. Reeds Marx zei dat het proletariaat voor de doorvoering van zijn reusachtige taak niet eenvoudig de staatsvormen der bourgeoisie kon gebruiken. Er is een onver-brekelijk verband tussen economies maatschappelijke reconstructie en poli-tiek-staatskundige structuur.

Is nu om dit alles het plan van Labour zonder betekenis of slechts een paradepaard? Neen. Het is uit een bepaalde noodzaak geboren. Steeds duidelijker wordt het dat de ontwikkeling der productiekrachten een graad bereikt heeft die hen in tegenstelling tot de kapitalistische bezits verhoudingen hebben gebracht. Dit reusachtige historische feit dringt zich de massa meer en meer op. Geen demagogie, geen parlementair gezeur kan be-letten dat de proletarische massa's gedwongen door de reusachtige massa van ellende waarin ze dreigen onder te gaan, eisen gaan stellen waaraan de be-staande parlementaire arbeiderspartijen niet kunnen voldoen. Toch tracht het reformisme aan deze druk te voldoen door zich schijnbaar te vernieuwen. Het is ook haar duidelijk geworden dat de oude frases afgedaan hebben. Zijn gebondenheid aan de kapitalistische staat is tevens de grens waartoe het reformisme in zijn "constructieve politiek" kan gaan. Grens die tevens zijn impotentie is. Het historische noodlot van het reformisme is echter dat het gedwongen is buiten zijn eigen grenzen te gaan of onder te gaan. Onder in-vloed van de druk der proletarische massa's zal ook Labour meer en meer voor de noodzaak komen te staan te mislukken en daarmee onder te gaan of zijn plannen te horzigen en daarmee practies de ontwikkeling ener nieuwe arbeidersbeweging voor te bereiden.

Behalve uit de dwangpositie waaruit de plannen zijn ontstaan, vormen zij natuurlijk ook bepaalde, min of meer "geidealiseerde" opportunistische regeringsprogramma's. In Nederland moeten zij de grondslag leggen voor een samengaan met de R.K. Staatspartij. In België legden zij de

...kunnen uitvoeren als zij de meerderheid in het Lagerhuis veroverd heeft. Dus niet door een coalitieregering, z.a. de belgische Werklieden partij en de nederlandse arbeiderspartij. Indien Labour met dit plan faalt, of, wat voor haar nog erger zou zijn, indien zij het plan slechts als politiek paradepaard zou gebruiken, dan zou niet alleen Labour vernietigd worden, doch dan zou dit zeer waarschijnlijk een definitieve opruiming van de resten der tweede internationale betekenen. Een van de oudste leiders der sociaal-democratie hecht daarom in de brochure "Grenzen van het geweld" buitengewone waarde aan dit Labourplan. Beschouwt het als het enige licht punt in het sombere beeld dat de 2e Internationale thans biedt.

Wat zijn nu de praktische en principiële hoofdkenmerken van het engelse plan? a) De "nationalisatie" heeft betrekking op de sleutelbedrijven al schijnt Labour dit meer als eerste etappe der planpolitiek op te vatten. b) De z.g. "ont-eigening" der in aanmerking komende bedrijfs-takken geschiedt op grondslag van "volledige schadeloosstelling", z.a. het Labourcongres met 2.118.000 tegen 149.000 stemmen besloot. c) De te "ont-eigenen" bedrijfstakken worden practies onder staatsbeheer gebracht. On-danks de geweldige omwenteling in de economische structuur die de door-voering van het plan zou brengen worden de staatsvormen principieel on-veranderd gelaten. We hebben reeds uiteengezet dat ont-eigening met schade-loosstelling - en zeker met volledige schadeloosstelling - met het soci-alistische beginsel niets te doen heeft. Wat betekent deze politiek echter practies? Wat is de waarde van een bedrijfstak als het mijnbedrijf, het metaalbedrijf, het bankbedrijf? Zij vertegenwoordigen een waarde die in geld niet is uit te drukken. En voor zover wel, niet is te betalen. Volledige schadeloosstelling kan dus slechts betekenen dat de voormalige eigenaars practies de eigenaars blijven en een bijzondere rente uit hun bedrijven trekken zolang hun "schade" niet is afbetaald. Het kommunistische principe van ont-eigening der ont-eigenaars is niet alleen eerste voorwaarde voor el-ke werkelijk socialistische planpolitiek, doch zonder toepassing van dit principe kan van enige vorm van socialisatie in het geheel geen sprake zijn. Het socialisme kan niet worden gekocht. Practies betekent deze "scha-deloosstelling" niets anders dan dat een volkomen parasitaire klasse van grote kapitalisten en renteniers in het leven geroepen wordt die een reus achtige ren voor een werkelijke socialistische ontwikkeling zal betekenen. Waaron is Labour nu voor deze volledige schadeloosstelling? Omdat het de klassenstrijd wil vermijden. Omdat zij de burgerlijke staat wil handhaven. Er is echter een onverbrekelijk verband tussen de noodzakelijke omwenteling in de kapitalistische bezitsverhoudingen en de staatsvorm. Reeds Marx zei dat het proletariaat voor de doorvoering van zijn reusachtige taak niet eenvoudig de staatsvormen der bourgeoisie kon gebruiken. Er is een onver-brekelijk verband tussen economies maatschappelijke reconstructie en poli-tiek-staatskundige structuur.

Is nu om dit alles het plan van Labour zonder betekenis of slechts een paradepaard? Neen. Het is uit een bepaalde noodzaak geboren. Steeds duidelijker wordt het dat de ontwikkeling der productiekrachten een graad bereikt heeft die hen in tegenstelling tot de kapitalistische bezits verhoudingen hebben gebracht. Dit reusachtige historische feit dringt zich de massa meer en meer op. Geen demagogie, geen parlementair gezeur kan be-letten dat de proletarische massa's gedwongen door de reusachtige massa van ellende waarin ze dreigen onder te gaan, eisen gaan stellen waaraan de be-staande parlementaire arbeiderspartijen niet kunnen voldoen. Toch tracht het reformisme aan deze druk te voldoen door zich schijnbaar te vernieuwen. Het is ook haar duidelijk geworden dat de oude frases afgedaan hebben. Zijn gebondenheid aan de kapitalistische staat is tevens de grens waartoe het reformisme in zijn "constructieve politiek" kan gaan. Grens die tevens zijn impotentie is. Het historische noodlot van het reformisme is echter dat het gedwongen is buiten zijn eigen grenzen te gaan of onder te gaan. Onder in-vloed van de druk der proletarische massa's zal ook Labour meer en meer voor de noodzaak komen te staan te mislukken en daarmee onder te gaan of zijn plannen te horzigen en daarmee practies de ontwikkeling ener nieuwe arbeidersbeweging voor te bereiden.

Behalve uit de dwangpositie waaruit de plannen zijn ontstaan, vormen zij natuurlijk ook bepaalde, min of meer "geidealiseerde" opportunistische regeringsprogramma's. In Nederland moeten zij de grondslag leggen voor een samengaan met de R.K. Staatspartij. In België legden zij de

6.
 grondslag voor de coalitieregering v. Zeland met de B.W.P. Van de toepassing ener planpolitiek is echter, ondanks het feit dat de heren nu practies meer dan een maand regeren, niets te bemerken geweest. De Man en Spaak, Delattre en Vandervelde hebben de belgische bankiers als eerste - en enige - regeringsdaad de grote dienst bewezen van de devaluatie van de Franc voor hun rekening te nemen. Devaluatie die zij met alle middelen zouden bestrijden. Om de bankiers te redden lieten zij de Franc kelderen. En verzden de speculanten in de gelegenheid gesteld reusachtige winsten te maken. Ook in de nederlandse Arbeiderspartij neemt het aantal voorstanders van devaluatie met de dag toe. De historie van de verschillende inflaties die het na-oorlogse kapitalisme heeft doorgemaakt heeft echter wel bewezen dat de bewerking, inflatie (alias devaluatie) zou een middel zijn om de crisis op te lossen of te verzachten, slechts lare en demagogie is, niet op monetair doch op economies-sociaal ~~XXXXXX~~ terrijn ligt de oorzaak van de crisis en ligt ook haar oplossing. Inflatie heeft tot dusver slechts geleid tot ellende voor de Grote massa en tot verarming en onteigening ten voordele van de grote bourgeoisie. De Man c.s. hebben tot dusver precies het tegendeel gedaan van wat het "plan" gesuggereerd had. Hun politiek heeft geleid tot grotere ellende van de massa's, tot loonsverlaging op algemene schaal, tot onteigening van kleine middenstand en arme boeren. Reeds thans kan worden vastgesteld dat het belgische plan niets anders geworden is dan een politieke manoeuvre t e g e n d e arbeidersklasse. Waarom stelde de belgische bourgeoisie de B.W.P. in de gelegenheid haar sleutelpositie te behouden? Omdat de verscherping der klassetegenstellingen zulk een politiek voor de bourgeoisie zowel als voor het reformisme noodzakelijk maakte. Voor de belgische bourgeoisie was er geen andere keuze om zich voor haar klasse politiek een massabasis te verschaffen. Zolang de B.W.P. deze massabasis nog biedt zou het van kapitalisties standpunt bezien fout zijn reeds thans geheel naar het fascisme te drijven, dat in België nog geen massabasis heeft. Toch hebben o.a. de verkiezingscijfers in Brussel ter gelegenheid van de demonstratieve verkiezing van de linkse exellentie advocaat Spaak bewezen dat het fascisme ook daar steeds grotere burgerlijke groepen opslurpt. Voor de B.W.P. dreigde het gevaar dat de bourgeoisie een bonapartistiese dictatuur in het leven zou roepen waardoor zij practies in dezelfde positie gedrongen zou worden als de B.P.D. In zulk een "dwangpositie" koos zij, zoals begrijpelijk was, de samenwerking met de grote bourgeoisie. De "plannen" blijven "plannen" en vormen geen grondslag voor de politiek der belgische coalitieregering. Hoe zeer de belgische bourgeoisie gedwongen was de hulp der B.W.P. in de regering te aanvaarden blijkt uit het merkwaardige en scherpe stuk klassenstrijd dat nauwelijks na een maand regeren van de Man c.s. in het Lijngebied van Charleroi is uitgebroken. De groeicende beweging der mijnwerkers bewijst hoezeer onder de druk van de crisis de klassetegenstellingen gegroeid zijn, bewijst hoezeer het intreden van de B.W.P. in de regering een afleidingsmanoeuvre van de proletarische klasse strijd betekende. Noch door de afleidingspolitiek van de B.W.P. noch door de planpolitiek hebben de mijnwerkers zich laten afleiden. (We zullen de feiten zelf niet memoreren. We hopen een feitenbericht van een onzer belgische kameraden zelf te brengen.) Wij willen slechts vaststellen dat de mijnwerkers van Charleroi met een slag het spinsel van klassevordoezeling vorschouwd hebben. Tegenover de B.W.P., tegenover het parlementarisme hebben zij een eigen methode ingevoerd: bezetting van de bedrijven, vorming van arbeidersraden. Dit eerste gevecht op deze grondslag heeft direct reeds gans andere resultaten afgedwongen als de "constructieve" politiek van professor de Man. "Papa Delattre" heeft, onder invloed van de staking en vooral van de bedrijfsbezetting geleerd sneller te werken. Het voornaamste is hier echter het voorbeeld zelf. De mijnwerkers van Charleroi geven practies les in de moderne klassenstrijd. Tegenover het samengaan met de bourgeoisie stellen zij de tactiek van de onteigening der onteigenaars door de raden der arbeiders. In België heeft het proletarische communisme de taak uit dit begin enor revolutionaire tactiek practies de conclusies te trekken voor de fundoring en de uitbouw ener proletarische politiek, die er van uitgaat dat in de richting, door de proleten van Charleroi practies aangegeven, de oplossing ligt van de problemen waarvoor de wereldcrisis het proletariaat gesteld heeft. De oplossing tevens van de crisis zelf.

(afgesl. 24. Mei.)